

En mer **transparent** lobbypolitik

Enkätresultat från granskningsinstitutet Klägget

Granskningsinstitutet Klägget har genomfört en enkät och en namninsamling för att stoppa den hemliga lobbyismen i Sverige. Namninsamlingen har i skrivande stund fått 6 383 underskrifter och 1 439 personer har besvarat enkäten. Nedan presenteras utdrag från resultaten.

Granskningsinstitutet Klägget är en del av den partipolitiskt oberoende folkrörelsen Skiftet, och vårt syfte är att uppmärksamma de demokratiska problemen med lobbyism.

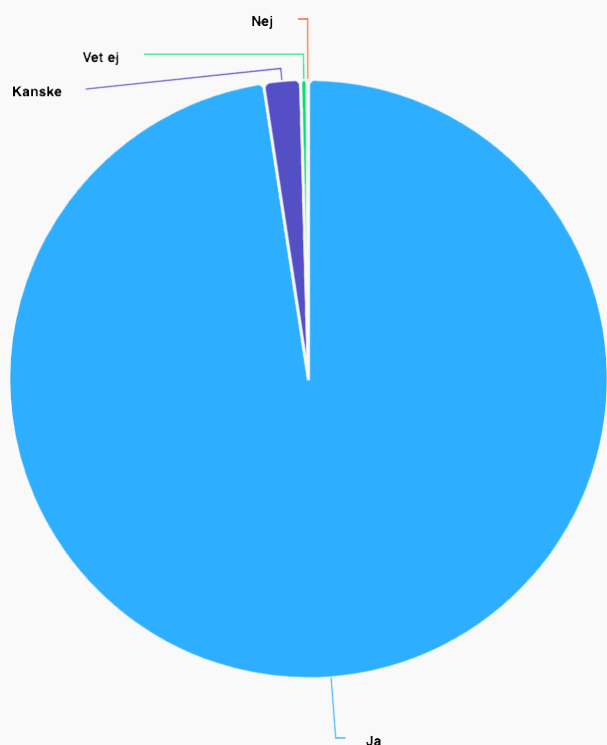
Ska politiker få ha hemliga lobbykunder samtidigt som de jobbar som politiker?

1 435 svarade Nej och 4 Ja. Många av de som svarade på enkäten känner till att regelverket brister när det gäller transparens, framförallt i kommunerna.

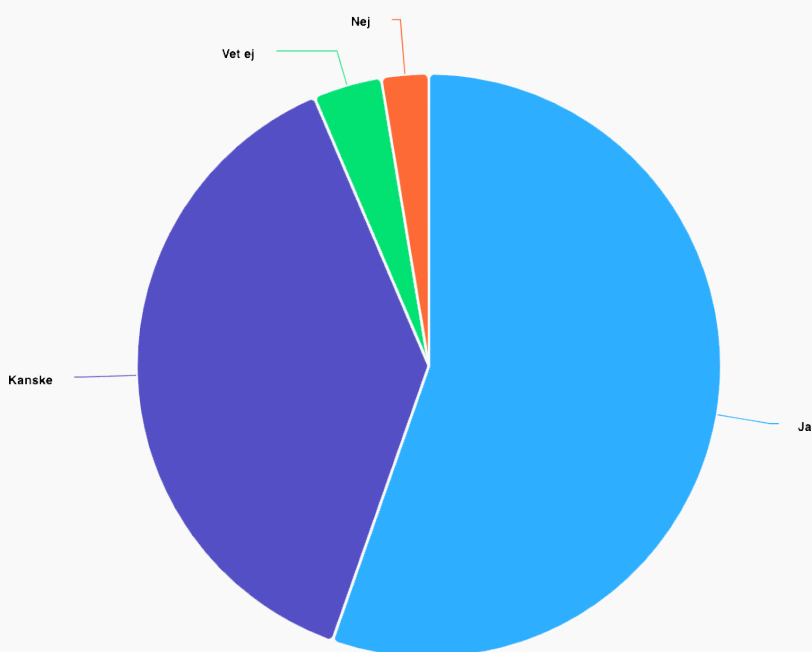
Är den hemliga lobbyismen ett problem?

98 procent anser att den hemliga lobbyismen är ett problem.

Är den hemliga lobbyismen ett av våra största samhällsproblem?

55 procent svarade Ja, 38 procent svarade Kanske. 4 procent svarade Vet ej och 3 procent svarade Nej.

Frågorna om politiker och lobbyism

Vi ställde också frågor om politiker och lobbyism. Här ser vi att det finns delade meningar bland de som besvarat enkäten om huruvida det finns politiker som man kan lita på inte kommer att bli lobbyister.

582 instämmer helt eller delvis att det finns medan 240 inte instämmer alls. En stor majoritet anser att det var vanligare för tjugo år sedan att människor valde att bli politiker utan tanke på att bli lobbyister efteråt. Det betyder att vi kan se en ökad pessimism gentemot makthavare som måste åtgärdas.

Vilka lobbyister är det största problemet?

De som besvarade enkäten fick rangordna vilka lobbyister som var värst genom att markera och flytta olika svarsalternativ i ett formulär. Topp tre blev **1.** lobbyisterna för vinster i sjukvård och välfärd, **2.** vinstdrivande friskolor, och **3.** storföretagslobbyen som kämpar för högerpolitik (Svenskt Näringsliv, Timbro, etc.).

På plats **4.** kom fossillobbyen och på plats **5.** lobbyisterna för miljöförstöring i allmänhet.

Näst sist kom **9.** IT-lobbyisterna som vill ha massövervakning. Det är en fråga som jag som är chefredaktör för Klägget är personligt engagerad i, men som vi av olika anledningar inte har skrivit så mycket om.

Allra sist kom **10.** Socialdemokrater som går från att vara folkvalda till att vara betalda lobbyister. Det är en fråga som vi uppmärksammat en del på Klägget, men jag tolkar det som att i jämförelse med Timbro, diktaturlobbyister, friskolelobbyen etc så är det inte så många som tycker att de S-märkta lobbyisterna för privata särintressen är värst.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Average
1 Lobby för vinster i sjukvård och välfärd	15%	21%	18%	13%	10%	7%	5%	5%	3%	2%	3.78
2 Lobby för vinstdrivande friskolor	13%	18%	16%	13%	11%	9%	7%	5%	5%	5%	4.33
3 Storföretagslobby som kämpar för högerpolitik (Svenskt Näringsliv, Timbro, etc...)	18%	11%	12%	11%	11%	10%	8%	8%	5%	5%	4.57
4 Fossillobbyisterna för olja, gas, och högre utsläpp	14%	12%	12%	13%	11%	8%	9%	8%	8%	4%	4.73
5 Lobbyisterna för gruvor, kemiföretag och andra miljöskadliga industrier	5%	10%	12%	11%	11%	15%	13%	10%	8%	5%	5.47
6 Vapenexportlobby	9%	7%	7%	9%	11%	11%	13%	13%	11%	10%	5.88
7 Diktaturlobbyisterna som lobbyar för Kina, Ryssland och andra skumskregimer	11%	7%	7%	8%	9%	10%	11%	11%	11%	14%	5.94
8 De professionella "PA-firmorna" som lobbyar för vem som helst som har pengar	8%	7%	7%	8%	10%	9%	13%	11%	14%	13%	6.17
9 IT-lobbyisterna som vill ha massövervakning (Facebook, upphovsrättslobbyen, etc...)	3%	5%	5%	8%	8%	11%	11%	17%	18%	14%	6.78
10 Socialdemokrater som går från att vara folkvalda till att vara betalda	4%	3%	5%	5%	6%	9%	11%	12%	16%	28%	7.35

EU har betydligt tuffare lobbylagar än Sverige. Vilken tror du är den enskilt är den bästa lösningen på att stoppa den hemliga lobbyismen?

På den här frågan bad vi människor att välja det enskilda förslag som de tror är bäst.

41 procent av de som svarade på enkäten anser att ett transparensregister som visar vilka som lobbar, hur mycket pengar de lägger och vilka politiker de träffar är det bästa förslaget.

29 procent tror mer på 5-åriga karantänperioder innan politiker får bli lobbyister.

16 procent tror mest på att förbjuda förtroendevalda att ha hemliga kunder. Det är möjligt att enkätens utformning fick fler att välja detta alternativ.

Det är tydligt att förslaget om lobbyregister har starkt stöd och att folk tror på det. Bland kommentarerna tillhörande frågan var det en vanlig åsikt att många olika förslag behövs.

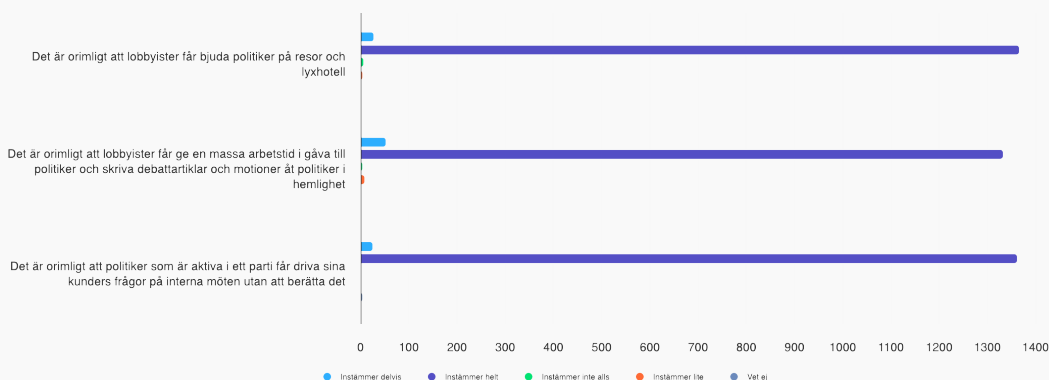

Det är orimligt-frågorna

Överväldigande majoriteter svarade att de anser det orimligt att lobbyister får bjuda politiker på resor och lyxhotell, och att det är orimligt att lobbyister får driva sina kunders frågor på interna möten i partierna utan att berätta det.

Det var en nästan lika stor majoritet som ansåg det orimligt att lobbyister får ge arbetstid i gåva till politiker och skriva motioner och debattartiklar för dem i hemlighet. Här kan vi dock se att det fanns en märkbar del respondenter som var av annan mening eller som svarade delvis. Min gissning är att vi har svarande som själva skrivit debattartiklar eller utkast på motioner till politiker som en del av sitt vanliga parti eller folkrörelsearbete.

Det här är en fråga som behöver uppmärksammas, men om man ska reglera detta behöver det göras på ett balanserat sätt så att det inte skapar en barriär mellan förtroendevalda och engagerade medborgare.

Några röster från enkäten och namninsamlingen

De som svarade kunde också lägga till egna kommentarer. Här är några av dem:

"Transparens är viktig i en demokrati (och för att demokratin ska kunna fortleva)"

"Alla bör veta vilka som lobbar och varför"

"Jag vill veta vilka källor som våra makthavare låter sig påverkas av"

Det finns en rad olika svar bland alla hundratals men alla pekar på det stora behovet att Sverige faktiskt tar tag i den hemliga lobbyismen som breder ut sig.

Sammanfattning

Namninsamlingen lyfter tre huvudsakliga krav för att hantera problemet med hemlig lobbyism i Sverige. Dessa krav speglar den starka opinionen från de 6 383 underskrifter och 1 439 enkätsvar som samlats in. Namninsamlingen förespråkar följande åtgärder:

- Förbjud politiker med offentliga uppdrag från att jobba för lobbybyråer med hemliga kunder
- Stoppa svängdörrarna mellan politiken och storbolagen
- Inför ett obligatoriskt lobbyistregister så vi vet vem politikerna träffar och tjänar

Det finns ett starkt stöd i enkäten och namninsamlingen för att Sverige behöver göra något åt den hemliga lobbyismen. Och det enskilda förslag som har starkast stöd är att införa ett riktigt transparensregister. Därför kommer granskningsinstitutet Klägget driva frågan om lobbyistregister tills utredningen lägger fram ett förslag på ett bra lobbyistregister under första kvartalet 2025.

Max Andersson

Chefredaktör och utredningschef för granskningsinstitutet Klägget

